

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

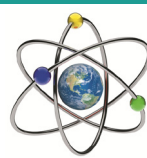
No8(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 140 sahifa,
12-avgust, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Role of English Collocations, Idiomatic Expressions, and Phraseological Units in Developing Communicative Competence in Higher Education	10
<i>Alimov Jamshid Ravshanovich</i>	
Milliy xoslangan lisoniy birliklarni teglash tamoyillari	16
<i>Yorkulov Zafarjon Bakirovich</i>	
Oila a'zolari o'rtasidagi o'zaro tushunishning shaxs kognitiv rivojlanishiga ta'sirining psixologik xususiyatlari	20
<i>Vaydulla Madinabonu Muxtasam qizi</i>	
O'qituvchilar darslarni qanday qiziqarli tashkil etishlari mumkin?	26
<i>Dilnura Rustamovna Xamrayeva</i>	
Tarbiya texnologiyasi – talabalarda ilmiy va sinergetik dunyoqarashni shakllantirish omili sifatida	33
<i>Mamadaliyev Kamolidin Rahmatullayevich</i>	
Maktab direktor maslahatchilarida strategik boshqaruv tafakkurini rivojlantirishning psixologik omillari	40
<i>Rahmatova Nasiba Sobirovna</i>	
Umumta'lim maktablarida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini sinfdan tashqari faoliyat orqali takomillashtirishning pedagogik-metodik tizimi	46
<i>Urinbayeva Dilfuza Abdumannobovna</i>	
Integrativ ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish	50
<i>Xoldavlatova Gavhar Normaxmatovna</i>	
Klaster asosida TVET tizimida pedagogik innovatsiyalar	55
<i>Sobir Azizov</i>	
Muammoli ta'lim texnologiyasi orqali talabalarining kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish: "muammo" divergent–konvergent o'quv sikli	57
<i>Djumabayev G'ulomjon Xalillayevich, Yusupov Muxtorbek Roximovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalari jismoniy tarbiya darslarida regbi elementlarini o'rgatishning tashkiliy-metodik asoslar	62
<i>E. E. Jumayev</i>	
Autentik materiallar asosida bo'lajak nemis tili o'qituvchilarining til ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasining eksperimental samaradorligi	65
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Aleksandr Nil pedagogik ta'limotida shaxs erkinligini rivojlantirish mexanizmlari: ingliz filologiyasi talabalari misolida	71
<i>Atamirzayev Bahrom Bahodir o'g'li</i>	
TPACK modeli asosida ingliz tilida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning adaptiv metodik tizimi	75
<i>Omonova Maftuna Shermatovna</i>	
Multimodal vizual tayanchlar va flashcard asosidagi topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	82
<i>Sevara Alimurodova, Ayubova Saida</i>	
Raqamlashtirish jarayonida elektron ta'lim resurslarini yaratishning metodik asoslarini takomillashtirish	88
<i>Nurmaxanov Kayrat Erpayizovich</i>	
Modulli ta'lim texnologiyalari orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlashni shakllantirishning pedagogik asoslari	95
<i>Poyonova Fazilat Olimovna</i>	
Individual ta'lim sharoitida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlash samaradorligini pedagogik tajriba-sinov va matematik-statistik tahlil asosida baholash	100
<i>Gulbaxor Abdullayevna Gaynazarova</i>	

Oliy ta'lim muassasalarida raqamli menejment tizimlarini joriy etish muammolari va ularni bartaraf etishning samarali yo'llari	106
Matnazarov Hurmatbek Egamberganovich	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	110
Sodiqov Rafikjon Turobjon o'g'li	
Bo'lajak tarbiyachilarning liderlik-boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari ...	114
To'xtayeva Dilrabo Nematovna	
Inklyuziv ta'lim: mohiyati, tamoyillari	119
Choriyeva Muxlisa Jumamurodovna	
The Role of Neuromuscular Dentistry in Dental Practice	123
Turayev Alimjan	
Orthodontics' Digital Transformation (Literature Review)	128
Khusanbaeva Jasmin Shavkatovna, Xazratov A. I.	
O'zbekiston SSRda ta'lim islohotlari davrida pedagogika bilim yurtlari faoliyatida o'qituvchilarni tayyorlash jarayonlari va amaliy muammolar	136
Mamatkulova Maxfuza Kozimovna	

MULTIMODAL VIZUAL TAYANCHLAR VA FLASHCARD ASOSIDAGI TOPSHIRIQLAR ORQALI BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINING INGLIZ TILIDAGI OG'ZAKI NUTQ KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Sevara Alimurodova

Sirdaryo viloyati Yangiyer shahar
1-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi ingliz tili o'qituvchisi

Ayubova Saida

Guliston davlat pedagogika instituti
Xorijiy tillar kafedrasida katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada chet tili (EFL) darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutq ko'nikmalarini (speaking skills) rivojlantirishda multimodal vizual tayanchlar (multimodal visual scaffolding) hamda vizual flashcardlarga asoslangan topshiriqlar strategiyasining samaradorligi tadqiq etiladi. Maqolada kognitiv va psixolingvistik nazariyalar (A. Paivioning ikki tomonlama kodlash nazariyasi hamda L. Vygotskiyning visual scaffolding konsepsiyasi) tahlil qilinib, an'anaviy lug'at yodlash usulidan farqli o'laroq, vizual va harakatli topshiriqlarning nutqiy ravonlik (fluency) va xavotirni kamaytirishga ta'siri amaliy jihatdan asoslab berilgan. Tajriba-sinov ishlari natijasida ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: multimodal vizual ta'lim, vizual tayanch vositalari, flesh-kartalardan foydalanish strategiyalari, ingliz tilini o'rganayotgan kichik yoshdagi o'quvchilar, og'zaki nutq, kognitiv metodika, nutqiy xavotir (speaking anxiety).

Abstract: This study investigates the effectiveness of multimodal visual scaffolding and flashcard-based task strategies in enhancing the oral production of young EFL (English as a Foreign Language) learners. Drawing upon cognitive and psycholinguistic frameworks—specifically Allan Paivio's Dual-Coding Theory and Lev Vygotsky's Scaffolding concept—the paper demonstrates how integrating visual imagery, motion, and task-based interaction significantly reduces speaking anxiety and enhances oral fluency compared to traditional rote memorization. The findings offer practical pedagogical insights and structured task templates for primary school English educators.

Key words: Multimodal Visual Learning, Visual Scaffolding, Flashcard Strategies, Young EFL Learners, Oral Production, Cognitive Methodology, Speaking Anxiety.

Аннотация: В данной статье исследуется эффективность применения мультимодальной визуальной поддержки (multimodal visual scaffolding) и заданий на основе флэш-карточек в процессе развития навыков устной речи на уроках английского языка в начальной школе. На основе теории двойного кодирования А. Пайвио и концепции скаффолдинга Л. Выготского доказано, что интеграция визуальных образов и интерактивных заданий снижает уровень языкового барьера и речевой тревожности, способствуя беглости речи. В работе представлены методические рекомендации и типы заданий для учителей начальных классов.

Ключевые слова: мультимодальное визуальное обучение, визуальные опоры, карточки, дети, изучающие английский как иностранный язык, устная речь, когнитивная методика, языковой барьер.

KIRISH

Bugungi globallashuv va xalqaro kommunikatsiyaning jadal rivojlanishi sharoitida xorijiy tillarni, ayniqsa, ingliz tilini erta yoshdan o'rgatish ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Boshlang'ich ta'lim bosqichida ingliz tilini o'rgatishning asosiy maqsadi faqatgina o'quvchilarga alohida so'zlar yoki gram-

matik qoidalarni o'zlashtirishni ta'minlash emas, balki ularda tilni real kommunikativ vaziyatlarda qo'llash uchun zarur bo'lgan dastlabki ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat. Ayniqsa, og'zaki nutqni rivojlantirish boshlang'ich bosqichda alohida ahamiyat kasb etadi.

Kichik yoshdagi o'quvchilarning kognitiv, psixologik va emotsional xususiyatlari kattalar yoki yuqori sinf o'quvchilaridan sezilarli darajada farq qiladi. Yosh til o'rganuvchilar bilan ishlashda ularning yoshiga mos metodlar, konkret va tushunarli materiallar hamda faol ishtirokka asoslangan topshiriqlardan foydalanish zarurdir^[2]. Demak, boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'rgatishda abstrakt tushuntirishlardan ko'ra, ko'rish, eshitish, harakat va bevosita faoliyatni birlashtiruvchi metodlarning qo'llanishi muhimdir.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ingliz tilida gapirish jarayonida bir qator qiyinchiliklar kuzatilishi mumkin. Jumladan, o'quvchi kerakli so'zni bilsa-da, uni nutq jarayonida tezda eslay olmasligi, gapni mustaqil tuzishda qiynalishi yoki xato qilishdan cho'chishi mumkin. Bunday holatlarda o'qituvchining vazifasi faqat yangi til birliklarini taqdim etish emas, balki o'quvchiga nutqiy faoliyatni amalga oshirish uchun zarur tayanchlarni yaratishdan iborat bo'ladi.

Shu nuqtayi nazardan, multimodal vizual tayanchlar boshlang'ich ta'limda samarali pedagogik vositalardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Vizual tayanchlar o'quvchiga so'z, predmet, harakat yoki voqea o'rtasidagi bog'liqlikni bevosita ko'rish imkonini beradi. Flashcardlardan foydalanish esa yangi so'zlarni taqdim etish bilan cheklanmasdan, ularni gap tuzish, savol-javob, tasvirlash, hikoya qilish va roli o'yin kabi kommunikativ faoliyatga aylantirish imkonini beradi.

Maqolaning dolzarbligi shundan iboratki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi og'zaki nutqini rivojlantirishda vizual materiallardan foydalanish keng tarqalgan bo'lsa-da, flashcardlarni mustaqil kommunikativ topshiriqlar tizimiga aylantirish va ularni multimodal scaffolding bilan uyg'unlashtirish masalasi metodik jihatdan yanada chuqurroq yoritishni talab etadi.

Tadqiqotning maqsadi boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi og'zaki nutqini rivojlantirishda multimodal vizual tayanchlar va flashcard asosidagi topshiriqlarning samaradorligini aniqlash hamda ularni dars jarayonida qo'llash bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning asosiy vazifalari boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning nazariy asoslarini tahlil qilish; vizual scaffoldingning ingliz tilini o'rganish jarayonidagi pedagogik imkoniyatlarini aniqlash; flashcard asosidagi kommunikativ topshiriqlar tizimini ishlab chiqish; mazkur topshiriqlarning o'quvchilarning og'zaki nutq ko'rsatkichlariga ta'sirini tajriba-sinov orqali aniqlash; boshlang'ich sinf ingliz tili o'qituvchilari uchun amaliy metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir.

Tadqiqotning obyekti boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitish jarayoni bo'lsa, predmeti multimodal vizual tayanchlar va flashcard asosidagi topshiriqlar orqali o'quvchilarning ingliz tilidagi og'zaki nutqini rivojlantirish metodikasidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tilidagi og'zaki nutqini rivojlantirish masalasi psixologiya, lingvodiaktika va til o'qitish metodikasi kesishmasida o'rganiladi. Mazkur tadqiqotning nazariy asosini bir nechta o'zaro bog'liq konsepsiyalar tashkil etadi.

Avvalo, Ikki tomonlama kodlash nazariyasi alohida ahamiyatga ega. Paivio inson axborotni verbal va noverbal tizimlar orqali qayta ishlashini ta'kidlaydi^[8]. Til o'rganish jarayonida so'zning vizual tasvir bilan birgalikda taqdim etilishi o'quvchi uchun qo'shimcha assotsiativ bog'lanish hosil qiladi. Masalan, "apple" so'zi faqat yozma yoki og'zaki shaklda berilganda o'quvchi uni lingvistik birlik sifatida qabul qiladi; mazkur so'z olma rasmi bilan birgalikda berilganda esa verbal va vizual reprezentatsiyalar o'rtasida bog'lanish shakllanadi.

Bu nazariy qarash flashcardlardan foydalanishning kognitiv asosini izohlash imkonini beradi. Biroq flashcardning samaradorligi uning mavjudligining o'zidan emas, balki o'quvchini undan foydalanib nutqiy harakatga undashdan kelib chiqadi. Shuning uchun vizual karta tayyor javobni emas, o'quvchining mustaqil nutqiy faoliyatini qo'zg'atuvchi vosita bo'lishi kerak.

Zone of Proximal Development (ZPD) va scaffolding konsepsiyasi ham tadqiqotning muhim nazariy tayanchidir^[10]. Scaffolding o'quvchiga mustaqil ravishda bajara olmaydigan, ammo tegishli pedagogik yordam orqali bajarishi mumkin bo'lgan faoliyatni amalga oshirish imkonini beradi. Boshlang'ich sinfda vizual rasm, tayanch so'z, gap modeli yoki ketma-ket rasmlar ana shunday pedagogik ko'mak vazifasini bajarishi mumkin.

Mazkur yondashuvda o'qituvchi o'quvchining o'rniga gapirmaydi. Aksincha, o'quvchiga gapirish uchun zarur tayanchni yaratadi. Masalan, dastlab o'quvchiga "This is a cat" kabi tayyor struktura berilishi mumkin. Keyingi bosqichda esa faqat rasm ko'rsatiladi va o'quvchidan mustaqil ravishda gap tuzish talab etiladi. Shu tariqa tashqi tayanch asta-sekin kamaytiriladi.

Output Hypothesis nazariyasi ham mazkur tadqiqot uchun muhimdir. Swainning fikricha, til o'rganuvchi tilni faqat tushunibgina qolmasdan, uni faol ravishda ishlab chiqarishi, ya'ni output yaratishi zarur^[9]. Demak, o'quv-

chiga ingliz tilidagi so'z yoki grammatik strukturani tanish imkoniyatini berish yetarli emas. U mazkur birlikni mustaqil nutqda qo'llashi kerak.

Shu nuqtayi nazardan, flashcard asosidagi topshiriqlar o'quvchining til inputidan outputga o'tishini ta'minlashi mumkin. Rasm o'quvchiga mazmuniy tayanch beradi, topshiriq esa undan ingliz tilida nutqiy mahsulot yaratishni talab qiladi.

Task-Based Language Teaching yondashuvi ham mazkur metodikaning kommunikativ xususiyatini asoslaydi [7]. Nunan topshiriqqa asoslangan til o'qitishda o'quvchini til birliklarini mexanik takrorlashdan ko'ra, ma'lum kommunikativ maqsadga erishishga yo'naltirish muhimligini ko'rsatadi. Shu sababli flashcard "so'zni topish" vositasi emas, balki "tasvirlash", "hikoya qilish", "savol berish", "javob berish" yoki "vaziyat yaratish" vositasiga aylantirilishi lozim.

L. Cameroning yosh o'rganuvchilarga oid tadqiqotlari ham boshlang'ich yoshdagi bolalar bilan ishlashda yoshga mos, faol va mazmunan konkret materiallardan foydalanish zarurligini ko'rsatadi [2]. Bu fikr multimodal vizual topshiriqlarning boshlang'ich ta'limdagi o'rnini metodik jihatdan asoslashga yordam beradi.

Mahalliy tadqiqotlarda ham chet tilini o'rgatishda o'quvchilarning yosh xususiyatlari, faol ishtiroki va kommunikativ faoliyatini hisobga olish muhimligi qayd etiladi. Grafik tashkilotchilardan xorijiy tilni o'qitishda foydalanish imkoniyatlarini ko'rib chiqadi [1]. Grafik va vizual tashkilotchilar o'quvchiga axborotni tartibga solish hamda mazmuniy bog'lanishlarni ko'rishga yordam beradi. Bu jihat multimodal vizual scaffolding konsepsiyasi bilan uyg'unlashadi.

Boshlang'ich yoshdagi o'rganuvchilarning gapirish ko'nikmasini rivojlantirishda o'yinlardan foydalanishga oid tadqiqotida ham faol, interaktiv va yoshga mos topshiriqlarning ahamiyati ta'kidlangan [3, 5]. Mazkur yondashuv biz taklif qilayotgan flashcard topshiriqlarining kommunikativ va o'yin elementlari bilan boyitilishini qo'llab-quvvatlaydi.

Shuningdek, maktabgacha yoshdagi o'quvchilar uchun o'quv materiallarini tanlash muammosining o'rganilishi [4, 6] boshlang'ich va maktabgacha ta'limda o'quv materiallarining yosh xususiyatlariga mosligi muhimligini ko'rsatadi.

Yuqoridagi nazariy va metodik qarashlarni umumlashtirgan holda, mazkur tadqiqotda quyidagi metodik zanjir taklif etiladi:

Vizual tayanch → kognitiv faollashuv → leksik birlikni esga tushirish → nutqiy topshiriq → mustaqil og'zaki nutq.

Mazkur zanjir tadqiqotning asosiy metodik konsepsiyasini tashkil etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot tajriba-sinov shaklida 2-3-sinf o'quvchilari o'rtasida tashkil etildi. Tadqiqotda o'quvchilar ikki guruhga ajratildi: nazorat guruhi va tajriba guruhi.

Nazorat guruhi ingliz tilini an'anaviy metodikaga, standart darslik materiallari va dialoglarni yodlashga asoslangan holda o'rgandi. Tajriba guruhi esa multimodal vizual kartochkalar va flashcard asosidagi kommunikativ topshiriqlar yordamida o'qitildi.

Tadqiqotda pre-test va post-test usulidan foydalanildi. O'quvchilarning og'zaki nutqi quyidagi mezonlar asosida baholandi:

1. **Fluency** - nutqiy ravonlik;
2. **Vocabulary** - so'z boyligi;
3. **Pronunciation** - talaffuz;
4. **Speaking Engagement** - nutqiy faollik.

Tadqiqot davomida tajriba guruhida uch asosiy turdagi topshiriqdan foydalanildi.

Visual Story Chain topshirig'ida o'quvchilarga ma'lum ketma-ketlikda joylashtirilgan rasmlar taqdim etiladi. O'quvchi ushbu rasmlarga asoslanib, oddiy gaplardan iborat kichik hikoya yaratadi.

Masalan:

The cat sees an apple. → The cat eats the apple.

Mazkur topshiriqning asosiy maqsadi o'quvchining alohida so'zlardan mazmunan bog'langan gaplarga, undan esa kichik monologik nutqqa o'tishini ta'minlashdir.

Show and Describe topshirig'ida o'quvchiga bitta vizual karta beriladi. U ma'lum vaqt davomida kartada tasvirlangan obyektning ingliz tilida tasvirlaydi. Bunda rang, hajm, shakl va harakat kabi belgilar asosida gaplar tuziladi. Mazkur topshiriq o'quvchining tayanchsiz gapirish qobiliyatini bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiladi.

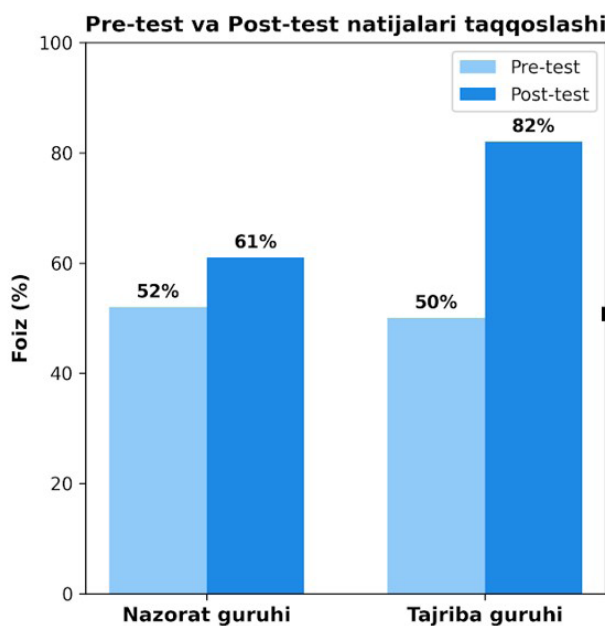

Pattern Interrupt Flashcards. Ushbu topshiriqda o'quvchilarga noodatiy yoki kutilmagan vizual tasvirlar taqdim etiladi. Masalan, ko'zoynak taqqan it yoki uchayotgan baliq tasviri o'quvchining tabiiy qiziqishini uyg'otadi va u rasmga munosabat bildirishga intiladi.

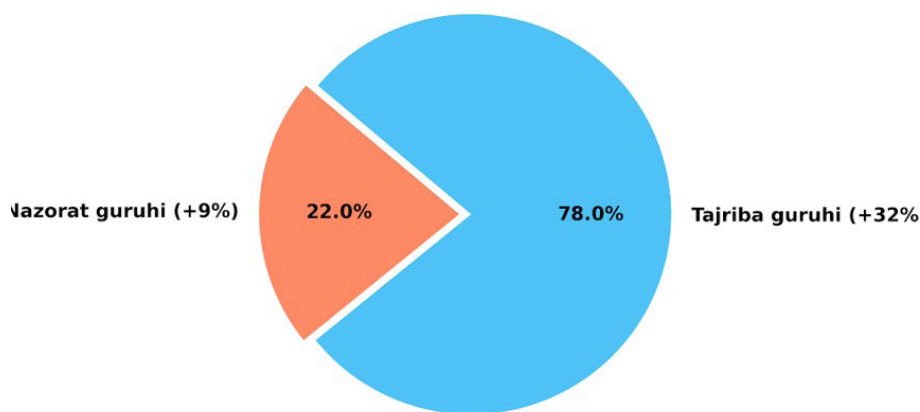
Mazkur topshiriqning pedagogik ahamiyati shundaki, o'quvchi tayyor javobni takrorlash o'rniga, tasvirga nisbatan mustaqil nutqiy reaksiya bildiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tajriba-sinov ishlarining boshida va yakunida nazorat hamda tajriba guruhlaridan og'zaki nutq bo'yicha pre-test va post-test olindi. Natijalar quyidagicha bo'ldi:

O'sish ulushlari (Umumiy o'sishdagi hissasi)

1-rasm: Og'zaki nutq mahorati o'sishining qiyosiy tahlili

Manbada keltirilgan natijalarga ko'ra, tajriba guruhining umumiy ko'rsatkichi 50 foizdan 82 foizgacha oshgan. Bu 32 foizlik o'sishni tashkil etadi. Nazorat guruhida esa ko'rsatkich 52 foizdan 61 foizgacha oshib, umumiy o'sish 9 foizni tashkil etgan.

Natijalar multimodal vizual topshiriqlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonida o'quvchilarning og'zaki nutq faolligi sezilarli darajada yaxshilanganini ko'rsatadi.

Nazorat guruhidagi 9 foizlik o'sish an'anaviy dars jarayonining ham ma'lum darajada ijobiy natija berishini ko'rsatadi. Biroq tajriba guruhidagi 32 foizlik o'sish vizual tayanchlar, interaktiv topshiriqlar va kommunikativ outputni birlashtiruvchi metodikaning qo'shimcha pedagogik imkoniyatlarga ega ekanligini ko'rsatadi.

*Birinchi*dan, vizual tayanchlar kerakli leksik birlikni xotiradan tezroq chaqirib olish jarayonini qo'llab-quvvatlashi mumkin. O'quvchi so'zni abstrakt ravishda eslashga harakat qilish o'rniga, rasm orqali uning ma'nosini faollashtiradi. Bu holat Paivioning verbal va visual kodlarning o'zaro bog'liqligi haqidagi nazariy qarashlari bilan uyg'unlashadi ^[8].

*Ikkinchi*dan, vizual tayanch o'quvchining nutq tuzish jarayonidagi kognitiv yuklamani kamaytirishga yordam beradi. O'quvchi bir vaqtning o'zida "nima haqida gapirish kerak?" degan mazmuniy muammoni hal qilishga va "qanday gapirish kerak?" degan lingvistik muammoni yechishga majbur bo'lmaydi. Rasm birinchi savolga qisman javob beradi va o'quvchining e'tiborini til vositalaridan foydalanishga yo'naltiradi.

*Uchinchi*dan, vizual scaffolding o'quvchining mustaqil nutqqa o'tish jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etadi. Dastlab o'qituvchi rasm va gap modeli bilan yordam beradi, keyinchalik esa tayanch kamaytirilib, o'quvchidan mustaqil gapirish talab qilinadi. Bu Vygotskiyning ZPD va scaffolding konsepsiyasi bilan bevosita bog'liq ^[10].

*To'rtinchi*dan, flashcard asosidagi topshiriqlar o'quvchini passiv tinglovchidan faol nutq ishtirokchisiga aylantiradi. Bu jihat Swainning Output Hypothesis nazariyasiga mos keladi, chunki o'quvchi til materialini faqat qabul qilmaydi, balki uni faol nutqiy mahsulotga aylantiradi ^[9].

*Beshinchi*dan, mazkur topshiriqlar Nunan tomonidan ilgari surilgan task-based learning tamoyillari bilan uyg'unlashadi ^[7]. Chunki o'quvchi kartochkadagi so'zni shunchaki takrorlamaydi, balki ma'lum vazifani bajaradi: rasmni tasvirlaydi, hikoya yaratadi, savolga javob beradi yoki noodatiy tasvirga munosabat bildiradi.

Tadqiqot davomida vizual tayanchlarning o'quvchilarning nutqiy xavotirini kamaytirishga ham yordam bergani kuzatilgan. Faylda ta'kidlanganidek, o'quvchining e'tibori bevosita so'z shakliga emas, vizual tasvirga yo'naltirilgani sababli nutq jarayoni tabiiyroq kechgan.

Bu holat, ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun muhim. Chunki kichik yoshdagi o'quvchi xato qilishdan qo'rqishi yoki o'qituvchi oldida gapirishga tortinishi mumkin. Kutilmagan, kulgili yoki qiziqarli tasvirlar esa vaziyatni psixologik jihatdan yengillashtirib, nutqiy javob berishga tabiiy ehtiyoj yaratadi.

Shu bilan birga, tadqiqotda monologik nutqni shakllantirish vaqtining 40 foizga qisqargani qayd etilgan. Bu ko'rsatkich vizual tayanchlarning o'quvchiga nutq mazmunini tezroq shakllantirishda yordam berishi mumkinligini ko'rsatadi. Biroq mazkur ko'rsatkichning alohida statistik hisob-kitoblari mavjud materialda batafsil berilmaganligi sababli, uni qo'shimcha statistik tahlil bilan tasdiqlash kelgusidagi tadqiqotlar uchun muhim vazifa hisoblanadi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari boshlang'ich sinfda flashcardlardan foydalanishning samaradorligi ularning qanday qo'llanilishiga bevosita bog'liq ekanligini ko'rsatadi. Agar flashcard faqat yangi so'zni ko'rsatish uchun ishlatilsa, uning kommunikativ imkoniyati cheklangan bo'ladi. Agar u tasvirlash, hikoya qilish, savol-javob va rolli faoliyat bilan bog'lansa, o'quvchi uchun faol nutqiy vositaga aylanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari multimodal vizual tayanchlar (visual scaffolding) hamda flashcardlar asosidagi topshiriqlar boshlang'ich sinf o'quvchilarida ingliz tilida gapirish ko'nikmasini o'stirishda juda yuqori samaradorlikka ega ekanligini isbotladi.

O'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar:

1. Darslarda faqat statik rasmlardan emas, balki harakat, kontrast va ranglar aniq aks etgan multimodal vizual kartalardan foydalanish lozim.
2. Flashcardlar shunchaki so'z ko'rsatish vositasi bo'lib qolmasdan, interaktiv topshiriqlarga (Challenge, Storytelling, Role-play) aylantirilishi kerak.
3. Boshlang'ich sinflarda har bir darsning kamida 10-15 daqiqasi visual task-based speaking mashqlariga ajratilishi maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bozorova, S. (2023, January). Использование графических организаторов при обучении иностранному языку.// In Conference paper.
2. Cameron, L. (2001). Teaching Languages to Young Learners. Cambridge University Press.
3. Jalolov J. J. Chet tillarini o'qitish metodikasi. - Toshkent: O'qituvchi, 2012
4. Makhkamova G., Ashurova D. Oliy ta'limda chet tillarini o'qitishning zamonaviy metodlari. - Toshkent: O'zbekiston, 2018.

5. Musadjanovna, A. S. (2021). Classification and recommendations on using Games to Develop Speaking skills of Pre-school learners. Достижения науки и образования, (5 (77)), 41-42.
6. Musadjanovna, B. S. (2019). The problem of selecting teaching materials for preschool learners of English. Достижения науки и образования, (13 (54)), 62-63.
7. Nunan, D. (2004). Task-Based Language Teaching. Cambridge University Press.
8. Paivio, A. (1986). Mental representations: A dual coding approach. Oxford University Press.
9. Swain, M. (1995). Three functions of output in second language learning. Principle and practice in applied linguistics, 125-144.
10. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Harvard University Press.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №8(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.